

Nederlandistika

Hledání a utváření oboru

Historie sekce nederlandistiky na Masarykově univerzitě v Brně se dá rozdělit do tří období, ve kterých se postupně obor budoval a rozvíjel do současné podoby plnohodnotných akreditovaných bakalářských a magisterských oborů. Prvním obdobím, kdy se obor utvářel, bylo období od roku 1947 do roku 1993.

27. 10. 1947 obdržela externí studentka (němčiny a francouzštiny) v Germánském semináři Filozofické fakulty MU, Erika Solařová-Montijn (1912–2016), (často v textech s nesprávným pravopisem Solářová) z Nizozemska ministerský dekret, v němž byla jmenována lektorkou nizozemštiny a na konci listopadu téhož roku byla výuka zahájena. Erika Solařová-Montijn se do Brna dostala díky sňatku s Čechem.

O nizozemštinu byl již od počátku velký zájem, začalo se jí věnovat přes třicet studentů. Solařová-Montijn tehdy vyučovala Úvod do moderní nizozemštiny a věnovala se také fonetice a správné výslovnosti nizozemštiny. Pro potřeby fakultní výuky sestavila také antologii nizozemských spisovatelů, která se však nedochovala. Po roce 1948 v důsledku změny politické situace poklesl zájem o nizozemštinu, ale i přesto byly otevřeny dva kurzy tohoto jazyka, pro začátečníky a pro pokročilé. Mezi léty 1947 až 1950 bylo v Brně nizozemštinu možné studovat jako druhý fakultativní obor, pouze s potvrzením docházky do indexu.

Až od října 1950 do října 1955 bylo nizozemštinu možné studovat jako plnohodnotný vedlejší obor, zakončený státní zkouškou. Studenti mohli tedy složit státní zkoušku z nizozemštiny jako druhého jazyka na Státní jazykové škole v Brně a mohli získat diplom. Studium bylo čtyřleté. Tehdy zkoušku úspěšně složilo pět studentů, jednou z nich byla Emmy Máčelová-van den Broecke.

V těchto letech nizozemštinu kromě Eriky Solařové-Montijn, která vyučovala praktický jazyk, dějiny, moderní nizozemskou literaturu a kulturu, vyučoval profesor germánské jazykovědy Leopold Zatočil (1905–1992), pozdější vedoucí Katedry germanistiky. Přednášel historickou gramatiku se středověkou nizozemštinou a také předmět „analýza současné nizozemštiny ve srovnání s dalšími germánskými jazyky“.

Profesor Zatočil se ve své odborné činnosti věnoval problematice středověkých a pozdně středověkých literárních památek, zabýval se poezií i prózou, a to z oblasti německé, především pak východostředoněmecké, a také nizozemské. V oblasti vědeckého přínosu k této problematice je ceněna souborná publikace *Germanistische Studien und Texte I* (1968). Středonizozemské problematice se věnuje také v příspěvku s názvem *Ein neues Prager Fragment von Jacob van Maerlants Spiegel Historiae* (1966), v němž identifikuje pražský zlomek jako část veršované knihy Jacoba van Maerlanta, *Spiegel Historiae*.

Na podzim roku 1955 se výuka vrátila na úroveň druhého vedlejšího oboru pouze se zápisem docházky do indexu a tento kurz byl kolem roku 1960 administrativně zrušen zhruba do roku 1969. V této době Solařová-Montijn zájemce učila bezplatně. Po čase byl kurz znovu obnoven, v dostupných materiálech však nelze najít přesnější informace.

Akademický rok 1967–1968 strávil germanista (tehdejší docent) Zdeněk Masařík (1928–2016) na univerzitě v Groningenu a podal na nizozemském Ministerstvu vědy žádost o dotaci na vybudování vědecké nederlandistické knihovny na FF MU a od roku 1969, kdy byl návrh schválen,

Zakladatelky výuky nederlandistiky. Zprava Erika Erika Solařová-Montijn a Emmy Máčelová-van den Broecke
Zdroj: Archiv ÚGNN

bylo možné začít nederlandistickou knihovnu budovat. Na knihovnu dále významně přispělo oddělení Orde van den Prince v Leidenu, dále na ni stále přispívá Nizozemská jazyková unie a také různí dárci, mezi nimi Emmy Máčelová-van den Broecke či profesor Yves T'Sjoen.

V roce 1971 převzal výuku germanista, historik a soudní překladatel nizozemského a německého jazyka Josef Skopal (1916–2001). Skopal studoval na Univerzitě v Leidenu nizozemštinu a na svůj pobyt získal stipendium nizozemské vlády. Ve své se práci zaměřil na rozvinutí vztahů s kolegy z Nizozemska a Belgie, na vybudování funkční knihovny a v neposlední řadě na tvorbu česko-nizozemského překladového slovníku, na kterém pracoval od roku 1973. Na tomto díle s ním pracovala Emmy Máčelová-van den Broecke. V roce 1983 odevzdali oba autoři redakci rukopis slovníku, který byl vydán až v roce 1990.

V roce 1988, kdy J. Skopal náhle onemocněl a odešel do důchodu, převzala jeho povinnosti na žádost Z. Masaříka paní Emmy Máčelové-van den Broecke (1921–2012), žijící od roku 1949 v Brně, překladatelka a učitelka nizozemštiny pocházející se Zélandských Flander a spiritus agens dvou vydání Česko-nizozemského slovníku v Brně. Emmy Máčelová-van den Broecke byla vystudovanou bytovou architektkou. Po roce 1946 se podílela na návrhu Muzea druhé světové války v Middeburgu a při práci se setkala se svým budoucím mužem, rovněž architektem.

Cílem E. Máčelové-van den Broecke bylo, aby se nizozemština v Brně znovu stala hlavním oborem. Motto Emmy Máčelové-van den Broecke bylo slovo „taalbrug“ – jazykový a kulturní most mezi Nizozemskem a Českou republikou, který ve své práci zhmotnila v podobě *Učebnice nizozemštiny pro Čechy, Wegwijs worden in Nederlands* (1997), kterou napsala se svou studentkou Danou Spěvákovou. Učebnice byla unikátní tím, že kromě klasických lekcí obsahuje soubor textů věnovaných důležitým nizozemským reáliím, kupříkladu svátku Sinterklaas. Dana Spěváková (*1961) zároveň spolupracovala na druhém kompletně přepracovaném vydání *Česko-nizozemského slovníku*, který vyšel v roce 2005 v nakladatelství Leda a o rok později získal od Jednoty tlu-

močníků a překladatelů první cenu za nejlepší překladový slovník. Slovník je velmi zdařilým dílem, mezi nederlandisty je ceněn i fakt, že obsahuje množství nizozemských ekvivalentů právních výrazů, které pro slovník zpracoval Ton Máčel, syn paní Máčelové-van den Broecke, který je činný jako překladatel a právník. Další zajímavou publikací pracoviště je překlad knihy Annie M.G. Schmidt: *Viplala*, který vyšel v roce 1999 v nakladatelství Albert. Šlo o překlad studentů pod odborným a redakčním vedením D. Spěvákové.

Za svou činnost v oblasti šíření nizozemského jazyka a kultury byla Emmy Máčelová-van den Broecke vyznamenána významným nizozemským řádem za zásluhy – Ridder in de Orde van Oranje Nassau (2001). Paní Máčelová-van den Broecke byla také členkou Společnosti pro nizozemskou literaturu (Maatschappij der Nederlandse Letterkunde), a to od roku 1989.